

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU11

Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2019/20:114 till handlingarna och att samtliga motionsyrkanden avslås.

I betänkandet finns en reservation (V) och ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2019/20:114 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Sju yrkanden i följdmotioner.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Krigsmaterielexport m.m.	5
Övriga yrkanden	9
Reservation	10
Krigsmaterielexport m.m., punkt 1 (V)	10
Särskilt yttrande	13
Övrigt om vapenexport (V)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Skrivelsen.....	15
Följdmotionen	15
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	16
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Krigsmaterielexport m.m.**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3600 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1 och 5.

Reservation (V)

2. **Skrivelsen**

Riksdagen lägger skrivelse 2019/20:114 till handlingarna.

3. **Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 4 juni 2020

På utrikesutskottets vägnar

Hans Wallmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Janine Alm Ericson (MP), Robert Halef (KD), Joar Forssell (L), Lotta Johnsson Fornarve (V), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Per Lodenius (C), Helene Hellmark Knutsson (S), Ida Karkiainen (S), Isak From (S), Joakim Sandell (S), Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2019/20:114 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen samt motioner om strategisk exportkontroll från den allmänna motionstiden 2019/20.

Bakgrund

Detta är den 36:e gången som regeringen redogör för sin politik på exportkontrollområdet i en skrivelse till riksdagen. Den första skrivelsen om strategisk exportkontroll överlämnades 1985. Den senaste skrivelsen om strategisk exportkontroll (skr. 2018/19:114) behandlades i betänkande 2018/19:UU20.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för den svenska exportkontrollpolitiken i fråga om krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under 2019. Skrivelsen innehåller också en redovisning av den export som har förekommit under året. Dessutom beskrivs samarbetet inom EU och i andra internationella forum i frågor som rör strategisk exportkontroll av såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden.

Utskottets överväganden

Krigsmaterielexport m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna och lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservationen (V).

Skrivelsen

I skrivelsen redovisar regeringen sin politik när det gäller den strategiska exportkontrollen under 2019 – dvs. exportkontrollen av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Med termen produkter med dubbla användningsområden (PDA) avses föremål tillverkade för civilt bruk, vilka även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel.

Kontrollen av export av krigsmateriel är nödvändig för att uppfylla både våra nationella målsättningar och våra internationella åtaganden, samt för att säkerställa att utförelsen av produkter från Sverige görs i enlighet med fastställt exportkontrollregelverk. Krigsmateriel får enligt 1 § andra stycket krigsmaterielagen (1992:1300) endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt. Tillståndsprövningen sker i enlighet med de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport, EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport och vapenhandelsfördraget (eng. Arms Trade Treaty, ATT). Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är behörig tillståndsmyndighet.

Skrivelsen består av tre delar och ett statistikavsnitt. Den första delen består av en redogörelse för svensk exportkontroll av krigsmateriel. Den andra delen behandlar svensk exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden. I den tredje delen redogör regeringen för ansvariga myndigheter på området. Därefter följer bilagor där statistik över bl.a. svensk krigsmaterielexport och export av produkter med dubbla användningsområden redovisas. ISP och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) bidrar, på begäran av regeringen, med statistikunderlag till skrivelsen. Statistiken i skrivelsen kompletterar den information som lämnas i myndigheternas egna publikationer. I bilaga 3 ger ISP även sin egen syn på viktiga tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen.

Motionen

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2019/20:3600 av Håkan Svenneling m.fl. yrkande 1 att regeringen bör få i uppdrag att genomföra en grundlig

utvärdering av det förändrade regelverket tre år efter att det trätt i kraft. Motionärerna anser också i yrkande 5 att Sverige skyndsamt bör ta initiativ i EU och FN för ett internationellt vapenembargo mot samtliga krigförande länder i Jemen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis, liksom i betänkande 2018/19:UU9, att försvarsindustrin sedan lång tid tillbaka är en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitik. Krigsmaterielexporten stärker den svenska försvarsindustrins möjligheter att bibehålla en hög konkurrenskraftig tekniknivå och därigenom den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla Försvarsmaktens materielsystem. En internationellt konkurrenskraftig tekniknivå bidrar också till att Sverige förblir ett intressant land för det internationella samarbetet och medför bättre möjligheter för Sverige att påverka det internationella exportkontrollarbetet. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materiel frågor med ett antal traditionella samarbetsländer, vilket bygger på både export och import av krigsmateriel.

Det nuvarande svenska exportkontrollregelverket består av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt de principer och riktlinjer för krigsmaterielexport som har beslutats av regeringen. Lagen anger tillståndsprövningens övergripande villkor, medan de generella principer och kriterier som ska beaktas i prövningen återges i riktlinjerna.

Utskottet konstaterar att riksdagen den 28 februari 2018 biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut i betänkande 2017/18:UU9, vilket innebär att regeringens förslag om skärpt exportkontroll av krigsmateriel antogs (rskr. 2017/18:163). Det nya regelverket trädde i kraft den 15 april 2018 och har därmed varit i kraft i drygt två år. Utskottet konstaterar att regelverket följs upp och utvärderas löpande, bl.a. genom riksdagens behandling av regeringens årliga skrivelse till regeringen och genom samråden med Exportkontrollrådet (EKR), och ser i nuläget inte något behov av ytterligare utvärdering eller revidering av regelverket.

Utskottet framhåller att den svenska tillståndsprövningen bygger på en helhetsbedömning med utgångspunkt i regeringens riktlinjer och etablerad praxis. Dessa riktlinjer utgör de principer som regeringen har lagt fast i praxis och som ska vara vägledande vid tillståndsprövningen. Vidare beaktas i tillståndsprövningen kriterierna i EU:s gemensamma ståndpunkt (2008/944/GUSP) och FN:s vapenhandelsfördrag.

Den svenska tillståndsprövningen av utförelse av krigsmateriel och annan utlandssamverkan bygger även på en uppdelning av de utrikespolitiska hindren i ovillkorliga hinder respektive villkorliga hinder. Ett ovillkorligt hinder innebär att en utförelse eller annan utlandssamverkan är utesluten. De ovillkorliga hindren är således hinder som förbjuder export trots att det kan

vara påkallat utifrån säkerhets- eller försvarspolitiska skäl. Utskottet konstaterar att ett beslut av FN:s säkerhetsråd, av EU eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om ett vapenembargo utgör ett sådant ovillkorligt hinder.

Utskottet konstaterar vidare att det i ärenden där det inte finns några ovillkorliga hinder ska göras en helhetsbedömning där hänsyn tas till alla omständigheter som är betydelsefulla för ärendet. Förekomsten av ett villkorligt hinder innebär att det finns en presumtion för att tillstånd inte ska ges, men det ska också ställas mot de breda säkerhets- och försvarspolitiska intressen som kan finnas i det enskilda fallet.

I riktlinjerna anges att respekt för mänskliga rättigheter och den mottagande statens demokratiska status utgör centrala villkor vid tillståndsprövningen. Ju sämre den demokratiska statusen är, desto mindre utrymme finns för att tillstånd beviljas. Ifall det förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter eller grava brister i den demokratiska statusen utgör det hinder för beviljande av tillstånd. I tillståndsprövningen ska det också beaktas om utförseln eller utlandssamverkan motverkar en rättvis och hållbar utveckling i mottagarlandet. Riktlinjerna anger vidare att tillstånd till utförsel av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel, inte bör beviljas om det avser en stat som befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, en stat som är invecklad i en internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter. Enligt riktlinjerna bör tillstånd beviljas för utförsel av materiel som klassificerats som övrig krigsmateriel. Denna presumtion gäller om den mottagande staten inte befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat eller har inre väpnade oroligheter, om det i den mottagande staten inte förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter, om det inte finns grava brister i den mottagande statens demokratiska status och om det inte finns ett ovillkorligt hinder.

Av riktlinjerna framgår även att ett meddelat tillstånd till utförsel ska återkallas om det uppstår ett ovillkorligt exporthinder. Ett tillstånd bör också återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med en annan stat eller får inre väpnade oroligheter. Riktlinjerna anger även att det i de två senare fallen undantagsvis bör vara möjligt att avstå från att återkalla ett tillstånd, om det är förenligt med de folkrättsliga reglerna och med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Frågan om export av vapen till länder som deltar i den väpnade konflikten i Jemen tas upp i ett motionsyrkande. Utskottet noterar att det framgår av skrivelsen att det i januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, uttalas en principiell inställning om att inte godkänna vapenexportaffärer till icke-demokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår. Enligt skrivelsen överensstämmer

regeringens politik på detta område med det principiella ställningstagandet i januariavtalet.

Det framgår också av skrivelsen att det för närvarande finns formella EU-beslut, antingen självständiga eller grundade på FN-beslut, om att vapenembargon ska gälla bl.a. Jemen. Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) genomför EU embargon beslutade av FN när det gäller bl.a. handel med vapen och produkter med dubbla användningsområden. EU kan med enhällighet också besluta om vissa embargon som går utöver vad FN:s säkerhetsråd har beslutat. Dessa beslut av EU:s ministerråd är ett utslag av medlemsstaternas vilja att agera gemensamt i olika säkerhetspolitiska frågor.

Ett vapenembargo som har beslutats av FN eller EU genomförs genom tillämpning av respektive medlemsstats nationella regelverk för exportkontroll. EU:s vapenembargon omfattar normalt även förbud mot att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till krigsmateriel. Dessa förbud regleras i rådsförfordningar. Embargon mot handel med produkter med dubbla användningsområden regleras såväl i rådsbeslut som i rådsförfordningar. Även de åtföljs normalt av förbud mot att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till produkterna.

Utskottet noterar därutöver att EU:s medlemsländer 1998 kom överens om att fastställa gemensamma bestämmelser för kontroll av vapenexport, även om området förblir nationell kompetens. Det nuvarande regelverket på EU-nivå ställer upp ett antal utförliga kriterier som alla medlemsländer ska tillämpa i prövningen av en enskild export. Kriterierna handlar bl.a. om situationen i mottagarlandet i fråga om respekt för de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt, liksom risken för väpnad konflikt. Det framgår av dåvarande utrikesminister Margot Wallströms svar på en fråga från riksdagen (2018/19:173) att Sverige är en stark tillskyndare av strikta och tydliga bestämmelser för vapenexport även på EU-nivå. Inom ramen för den översyn av EU:s bestämmelser som antogs av rådet i september 2019 (12195/19) verkade regeringen bl.a. för att mottagarlandets demokratiska status, i likhet med i det svenska regelverket, ska utgöra en faktor vid tillståndsbedömningen.

Utskottet vill därutöver påminna om att det framgår av skrivelse 2018/19:104 om Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd, att Sverige som rådsmedlem kontinuerligt verkade för att stärka säkerhetsrådets engagemang i Jemen. Sveriges ambition var stärkt fokus på den humanitära situationen, respekt för folkrätten samt stöd till FN:s ansträngningar för återupptagna politiska förhandlingar med ett stärkt deltagande från jemenitiska kvinnor.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan föreslår utskottet att skrivelsen läggs till handlingarna och avstyrker motion 2019/20:3600 yrkandena 1 och 5.

Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlats tidigare i detta betänkande finns i betänkandet även motionsyrkanden som utskottet har valt att bereda förenklat. Dessa återfinns i bilaga 2.

Reservation

Krigsmaterielexport m.m., punkt 1 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3600 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1 och 5.

Ställningstagande

Regeringen fick 2011 i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen av krigsmateriel gentemot icke-demokratiska stater. Först sju år senare, den 15 april 2018, trädde den nya lagstiftningen i kraft. Under de år det tog för regeringen att arbeta fram en ny lagstiftning exporterade Sverige krigsmateriel till icke-demokratier för omkring 20 miljarder kronor. När riksdagen behandlade propositionen var Vänsterpartiet det enda parti som ville ha ett absolut förbud av export av krigsmateriel till diktaturer, stater som kränker mänskliga rättigheter och krigförande stater.

Skrivelsen 2019/20:114 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden är den första statistiska sammanställningen som redogör för ett helt år med det nya regelverket som både innehåller ett nytt demokratikriterium och ett skärpt kriterium för mänskliga rättigheter. Skrivelsen ger oss därmed en möjlighet att för första gången se vilken effekt den nya lagstiftningen har haft. Underlaget innehåller mer information än tidigare år, vilket är positivt eftersom det ökar transparensen och öppenheten kring vapenexporten. Att den svenska exporten till odemokratiska stater ökar till nära en tredjedel av den totala exporten visar dock på att lagstiftningen har varit helt tandlös när det gäller att sätta stopp för export till diktaturer och andra länder med omfattande demokratiska brister.

Den nya lagstiftningen har framför allt två stora luckor. Den första handlar om att det nya regelverket bara gäller tillstånd för nya affärer som ingåtts efter den 15 april 2018. Alla affärer som anses ha en koppling till affärer som beviljades innan demokratikriteriet trädde i kraft kan klassas som s.k. följdleverans och därmed undkomma den nya prövningen. Följdleveranser kan handla om reservdelar, ammunition eller helt nya system av samma typ som tidigare levererats. Följdleveranser har ingen tidsgräns utan kan fortsätta hur länge som helst. Det pågår exempelvis följdleveranser till system som

ursprungligen levererades från Sverige för 30–40 år sedan. Följdleveranser har länge varit ett av de största kryphålen i den svenska vapenexportregleringen och den innebär att exporten kan fortsätta trots att inga nya affärer tillåts. Statistiken för 2019 visar att andelen vapenexport till icke-demokratier ökade under det första hela året med demokratikriterium. Från 10 och 7 procent åren 2016 och 2017 till 24 och 29 procent åren 2018 och 2019 enligt Svenska Freds. Det är därmed uppenbart att en lagstiftning som inte inkluderar följdleveranser blir verkningslös om syftet är att sluta exportera vapen till krigförande och icke-demokratiska stater.

Den andra luckan i den nya lagstiftningen är att den inte innebär ett stopp av export till icke-demokratiska stater, utan brister i den demokratiska statusen ska enbart påverka bedömningen och utgöra ”hinder” för export. Om det sedan anses finnas ”avsevärda nationella försvars- eller säkerhetspolitiska intressen” kan export ändå beviljas. Ställningstagandet att inte stödja och legitimera odemokratiska och förtryckande regimer kan därmed åsidosättas om andra intressen anses väga tyngre i bedömningen. Statistiken för 2019 innehåller därför exempel på tillstånd för helt nya affärer till icke-demokratier som har beslutats efter det att den nya lagstiftningen trädde i kraft. Hur dessa avvägningar har gjorts finns det ingen information kring. Vi vet därmed inte vilka intressen som ligger bakom besluten om att ingå nya affärer med icke-demokratiska stater.

Det är under all kritik att den lagstiftning som det tog sju år att arbeta fram inte verkar ha bidragit till en minskning av svensk vapenexport till krigförande och odemokratiska länder som syftet var, utan snarare tvärtom. Regeringen bör få i uppdrag att genomföra en grundlig utvärdering av det förändrade regelverket tre år efter att det trätt i kraft.

Kriget i Jemen pågår fortfarande och beskrivs som en av världens värsta humanitära kriser. Över 22 miljoner människor behöver humanitärt stöd, och fler än 3 miljoner befinner sig på flykt i landet. 85 000 barn tros ha dött av svält.

Den koalition som strider mot huthi-rebellerna i Jemen består, utöver Saudiarabien, av Bahrain, Kuwait, Qatar, Förenade Arabemiraten, Egypten, Jordanien, Marocko och Sudan. Sverige har under bombningarna av Jemen exporterat vapen till sex av staterna som deltar i koalitionen. Bland mottagarna av exporten 2019 finns fem av de stridande parterna med, nämligen Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Jordanien, Kuwait och Bahrain. Under den tid som kriget har pågått har svenskt krigsmateriel till ett värde av 2,2 miljarder kronor tillåts exporteras till de stridande parterna i Jemen, 1,5 miljarder under 2019.

Samtliga av de länder som deltar i kriget i Jemen och som mottar svenska vapen är att betrakta som auktoritära stater som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Länderna deltar även uppenbarligen i en väpnad konflikt. De uppfyller därmed samtliga kriterier för att inte beviljas export av svensk krigsmateriel. I regeringsöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna ingår det även en uppgörelse som

innebär att de fyra partiernas principiella inställning är att inte godkänna vapenexportaffärer till icke-demokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår. Frågan är vad denna principiella inställning är värd när exporten till de stridande parterna fortsätter.

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) uppger att inga nya affärer till Saudiarabien och Förenade Arabemiraten har beviljats sedan 2013 respektive 2017 men trots allt detta fortsätter den svenska vapenexporten till dessa länder genom följdleveranser. Under 2019 har ISP även godkänt att ett samarbetsavtal ingås mellan ett svenskt vapenföretag och en aktör i Förenade Arabemiraten. Om inte regeringen tar tydlig ställning för ett totalstopp till Förenade Arabemiraten kommer en omfattande export med stor säkerhet att fortsätta de kommande åren och sannolikt under lång tid framöver.

Att Sverige fortsätter att förse odemokratiska och krigande stater med krigsmateriel är oetiskt och upprörande. Det finns möjligheter inom det svenska regelverket att säga nej till följdleveranser och dra tillbaka redan godkända vapenaffärer om det finns särskilda skäl för det. Det brutala krig som pågår i Jemen är ett tillräckligt starkt skäl. All vapenexport till de länder som deltar militärt i kriget i Jemen, följdleveranser inkluderat, bör upphöra omgående.

Europaparlamentet har antagit flera resolutioner med krav på vapenembargon mot de stater som ingår i den Saudi-ledda koalitionen, och enligt Europaparlamentet strider exporten av vapen till exempelvis Saudiarabien mot EU:s egna regler. EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor har fått i uppdrag att ta fram ett förslag på vapenembargo. Beslutet är en tydlig signal till medlemsstaterna att sluta exportera vapen till Saudiarabien. Jag delar kravet i resolutionen och menar att regeringen bör stötta den höga representanten och agera i enlighet med Europaparlamentets rekommendation.

Flera internationella organisationer, däribland svenska Rädda Barnen, arbetar för ett totalstopp av export av vapen till alla parter som krigar i Jemen. Arbetet har haft vissa framgångar i Tyskland, Norge och Danmark samt hos Demokraterna i USA. Tyvärr har inte den svenska regeringen ställt sig bakom kravet. Rädda Barnen menar att det just nu är extra viktigt att Sverige ställer sig bakom kravet eftersom det skulle ge stöd till FN:s generalsekreterares upprop för vapenvila och fred i en tid då alla resurser måste mobiliseras för att stoppa coronaviruset. Sverige bör skyndsamt ta initiativ i EU och FN för ett internationellt vapenembargo mot samtliga krigförande länder i Jemen.

Särskilt yttrande

Övrigt om vapenexport (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

År 2018 trädde den nya krigsmateriellagstiftningen i kraft med syfte att skärpa exportkontrollen av krigsmateriel gentemot icke-demokratiska stater. Skrивelsen 2019/20:114 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden är den första statistiska sammanställningen som redogör för ett helt år med det nya regelverket som både innehåller ett nytt demokratikriterium och ett skärpt kriterium för mänskliga rättigheter. På grund av den nya lagstiftningen innehåller skrivelsen mer information än tidigare år, vilket är positivt eftersom det ökar transparensen och öppenheten kring vapenexporten. Vi anser dock att även transparensen kring vilken lagstiftning som besluten om export lutar sig mot måste säkerställas och att detta bör redogöras för i kommande skrivelser om strategisk exportkontroll.

Sedan den högerpopulistiska Jair Bolsonaro tillträdde presidentposten i Brasilien 2019 har vi sett ökade kränkningar av mänskliga rättigheter, inskränkta friheter och krympande demokrati. Människorättsaktivister, hbtq-personer och oppositionella politiker har tvingats lämna landet på grund av dödshot som riskerar att verkställas. Under de senaste tre åren har Brasilien varit det land som Sverige exporterade mest vapen till. Det svensk-brasilianska kontraktet om stridsflygplanet JAS knyter Sveriges och Brasiliens regeringar till varandra under lång tid för ett ömsesidigt beroende. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till regeringens stöd till affären och i ljuset av utvecklingen i Brasilien menar vi att regeringen nu måste bevaka den fortsatta affären noga. Det finns stora risker att svenska vapen kommer att användas för att kränka mänskliga rättigheter och skapa instabilitet i Latinamerika.

När Turkiet angrep det kurdiskdominerade området Rojava i nordöstra Syrien förra året fördömde EU Turkiets agerande på svenskt initiativ. Samtidigt var inte EU-länderna beredda att gå lika långt i åtgärderna mot Turkiet som den svenska riksdagen och regeringen förespråkade. Istället för ett vapenembargo mot Turkiet enades man i EU om att rekommendera sina medlemsländer att se över sin militära export. Några länder, inklusive Sverige, stoppade sin vapenexport till Turkiet samtidigt som andra länder fortsatte sin. Turkiets militära aktioner i Syrien pågår fortsatt och den humanitära katastrofen är total. Vänsterpartiet anser därför att Sverige bör verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet.

När det gäller importen av krigsmateriel till Sverige så finns det inte något regelverk på samma sätt som det finns för exporten. Samtidigt innebär import både ett stöd till det exporterande landets krigsmaterielindustri och en legitimering av landets regim. Jag anser därför att en utredning bör tillsättas

med uppdrag att se över hur import av krigsmateriel ska ske i överensstämmelse med regelverket för export.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2019/20:114 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Följdmotionen

2019/20:3600 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att genomföra en grundlig utvärdering av det förändrade regelverket tre år efter att det trätt i kraft och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande skrivelser om strategisk exportkontroll bör redovisa enligt vilken lag exporttillståndet har beviljats och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera utvecklingen i Brasilien och agera för att svenska vapen inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller skapar instabilitet i regionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all vapenexport till de länder som deltar militärt i kriget i Jemen, följdleveranser inkluderat, bör upphöra omgående och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige skyndsamt bör ta initiativ i EU och FN för ett internationellt vapenembargo mot samtliga krigförande länder i Jemen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över hur import av krigsmateriel ska genomföras i överensstämmelse med regelverket för export och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:135 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stoppa all vapenhandel, kalla hem militärattachén från Tel Aviv och avbryta allt militärt samarbete med Israel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krigsmateriellagen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
3. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:135	Håkan Svenneling m.fl. (V)	24
2019/20:2794	Johan Pehrson m.fl. (L)	13
2019/20:3600	Håkan Svenneling m.fl. (V)	2–4, 6 och 7